

NYELVTÖRTÉNETI ADATOK

Az Érdy-kódex Szent Anna-fejezete Betűhű közlés jegyzetekkel, olvasattal és értelmezéssel

1. rész

1. Bevezetés. A közleményben az 1526 tájáról fennmaradt Érdy-kódex Szent Anna-legendájának betűhű átiratát teszem közzé olvasattal és jegyzetekkel ellátva.¹ A Magyar Nyelv következő számában részben folytatódik ez a szöveggözlés, részben – egy másik tanulmány keretei között – kapnak helyet a helyesírás-történeti megállapítások és bizonyos nyelvjárástörténeti észrevételek, rendszertörténeti kérdések.

A 15. század második felétől a 16. század első harmadáig terjedő időszak a magyar nyelv- és irodalomtörténetben a „kódexek kora”-ként ismert (BENKŐ 1989: 45). A magyar irodalom- és nyelvtörténet mintegy ötven kódexet tart számon. A kézzel írt, nagyobb méretű, többnyire vallásos tartalmú kódexek sorában kiemelkedő helyet foglal el az Érdy-kódex, a 338 levél terjedelmű, kéthasábos, hasábonként változó, átlagosan 50 sornyi szövegű, legterjedelmesebb magyar nyelvű prédikáció- és legendagyűjtemény (MOLNÁR–SIMON 1980: 183). Az egyházi éven két nagy főfejezetben (De tempore, De sanctis) halad végig. A De tempore részben az episztolák és az evangéliumi olvasmányok rendjében szolgál prédikációval minden ünnepre nagybőjtig. A De sanctis rész az egyetlen teljes magyar nyelven írt legendárium, elsőként tolmácsolva a magyar szentek legendáit magyar nyelven (MADAS 2009: 340). Eredete szerint a karthauzi szerzetesrend kódexe. Ahogy BÁN IMRE fogalmaz, az Érdy-kódex a magyar középkor végének egyik ritka, reánk maradt műegésze (BÁN 1976: 6), tudatosan megszerkesztett mű. Szerzőjét Karthauzi Névtelenként tartja számon a tudomány. A Névtelen nem egyszerűen másol; a fő forrásként használt Temesvári Pelbárt-féle gyűjtemények, Guillelmus Parisiensis posztilláskönyve és a Legenda aurea alapján választékos prédikációkat készít, válogat, átszerkeszt, egyszerűsít, fordít, s közben egy pillanatra sem téveszti szem elől hallgatóságát. Szólongatja őket buzdítva, dorgálva, féltve – erőteljesen, zamatosan, anyanyelvükön (MADAS 1985: 553). A kódex elejére írt latin prológus az első tudatos írói program, „a szerző a lutheri eretnkséggel szemben anyanyelvű szent olvasnivalóval kívánja felvértezni a latinul nem tudó laikus testvéreket és a különböző rendekhez tartozó apácákat. A prológusnak köszönhetők a Névtelenre és a mű keletkezési helyére vonatkozó szerény adatok is” (MADAS 2009: 340). Eredetileg Nagyszombati Codex néven idézik, később Toldy Ferenc a kódex első ismertetőjéről, Luczenbacher (Érdy) Jánosról nevezte el. A kézirat 1814-ben került át Nagyszombathból a Magyar Nemzeti Múzeum tulajdonába, jelenleg az Országos Széchényi Könyvtár Kézirattára őrzi.

¹ Köszönöm JUHÁSZ DEZSŐnek és SZENTGYÖRGYI RUDOLFNak az olvasat pontosításában nyújtott segítségét, lektori javaslatait, valamint HAADER LEÁnak a betűhű átirat szakértő ellenőrzését.

A nyelvemlékek közzététele és módszeres vizsgálata a 19. században indult, és néhány gyűjteményes kötet publikálása mellett az Akadémia Nyelvemléktár című sorozatával vett nagyobb lendületet. A sorozat arra volt hivatott, hogy közzétegye és kísérelje tanulmányokkal ismertesse a magyar nyelvtörténet jelentősebb kódexeit. Az Érdy-kódexből TOLDY FERENC először csak a szentek legendáit adta közre a Magyar szentek legendái a carthausi névtelentől című gyűjteményben (TOLDY 1859); az egész kódexet 1876-ban tette közzé VOLF GYÖRGY a Nyelvemléktár 4. és 5. kötetében (ÉrdyK.). Szemelvényeket később is közöltek a kódexből, ezek listája az Országos Széchényi Könyvtár honlapján a Magyar Nyelvemlékek oldalán található (<http://nyelvemlekek.oszk.hu/tud/szoevegkiadasok>). A nagyközönséget is szolgáló, modern olvasati formát alkalmazó legnagyobb szabású vállalkozás a MADAS EDIT válogatásában, szerkesztésében, gondozásában megjelent A néma barát megszólal című kötet (1985).

Egy-egy könyv méretű nyelvemlék kritikai kiadása, komplex feldolgozása hatalmas munkát, odaadó figyelmet, megalapozott ismereteket, tudást igényel. Az elmúlt évtizedekben ismét hangsúlyos szerepet kaptak ezek a törekvések. Az Érdy-kódexnek éppen nagy terjedelme miatt nem készült korszerű kritikai kiadása, viszont BÁRCZI ILDIKÓ vezetésével az ELTE-n alakult Sermones compilati kutatócsoport megkezdte a munkát a digitális forráskiadás megvalósítására. A betűhű átírás először a kódex mikrofilmjéről készült fénymásolat segítségével történt. Sajnos a fénymásolat minősége nem volt megfelelő, ezért számos esetben fejtörést okozott, szabad szemmel nem mindent lehetett elolvasni. A sok javítás is zavart okozott az átírás során. 2003-ban a kódex eredetijéről digitális fotók készültek, megkönnyítve ezzel a mikrofilmen szabad szemmel nehezen azonosítható, nem egyértelmű betűket, javításokat, betoldásokat, kihúzásokat. A kutatócsoport eredetileg a kódex digitális fotómásolata mellett közölni kívánta a betű szerinti átíratot, az olvasatot (fonológiai reprezentációt) és a latin forrásokat. Az még kérdés, hogy a jövőben egyáltalán megvalósulhat-e a teljes szövegkiadás. A legutolsó közreadás az Érdy-kódex már meglehetősen terjedelmes részét érinti: BAKONYI DÓRA PhD-disszertációjában a kódex 220 lapjának kritikai szövegkiadására és elemzésére vállalkozott a kézzel azonosítás nyelvészeti módszereivel (BAKONYI 2014, vö. még BAKONYI 2004a, 2004b is). A doktori disszertáció azonban azóta is kéziratban van. Bárczi Ildikó halálával sajnos a kutatócsoporti munka is elakadt.

Jómagam egyetemi hallgatóként kerültem kapcsolatba az Érdy-kódex kiadási munkálataival. Ebből írtam a szakdolgozatomat, és bekapcsolódtam a BÁRCZI ILDIKÓ vezette kutatócsoport munkájába. Így születtek első tudományos publikációim is, részben önállóan, részben BAKONYI DÓRÁVAL társszerzőségben (LUDÁNYI 2004a, 2004b, BAKONYI–LUDÁNYI 2005). Készülő disszertációm célja az általam átírt korpuszok betűhű közlése, olvasata és értelmezése jegyzetekkel ellátva, majd elemezve a korpusz hangjelölés-történeti, főbb hang- és alaktani, nyelvjárástörténeti tanulságait. Céлом, hogy ne csak a szakmabeliekhez jusson el a szövegkiadás, hanem a társtudományok kutatóinak is forrásként szolgálhasson, és a szélesebb, laikusabb olvasóközönség számára is befogadható legyen. Ahogy KOROMPAY KLÁRA a III. Forráskonferencián tartott előadásán elhangzott, a legérdekesebb ómagyar szövegeket hasznos, szükséges és lehetséges szélesebb körben megosztani. A társtudományok képviselőinek jelentős része a nyelvtörténeti kiadásokat nehezen tudja használni. A betűhűség a nyelvészek számára alapkövetelmény, viszont másoknak nehezítő körülmény a megértésben. Hogy a nyelvemlékek olvasása élmény legyen, jól olvasható,

értelmezhető kiadványok szükségesek (KOROMPAY 2019: 251). Ezt támasztja alá az a törekvés, hogy jól és kevésbé ismert nyelvemlékek betűhű átíratát olvasattal és értelmezéssel ellátva tárják a nyelvészek a szélesebb közönség elé (l. pl. JUHÁSZ 2011; JUHÁSZ–TERBE 2018; DÖMÖTÖR közread. 2018; GRÉCZI-ZSOLDOS 2019; MünchK. Olv. 2020).

Ami a nyelvemlékekkel foglalkozó nyelvészeti szakirodalmat illeti, kiemelendő DIENES ERZSÉBET munkássága, aki esettanulmányok sorát szánta az Érdy-kódexnek a múlt század ötvenes éveitől a hetvenes-nyolevanos évek fordulójáig. Itt most csak azokat a cikkeire hivatkozom, amelyek nyelvemlékünk helyesírásával, hangjelölésével, nyelvtörténeti leírásának alsóbb szintjeivel kapcsolatosak (DIENES 1957, 1963, 1977, 1979). Figyelemre méltó tanulmányai vannak ugyanakkor más vonatkozásban is (pl. szerzőség, kapcsolódás más kódexekhez, keletkezéstörténet, stílustörténet stb.).

2. A betűhű közlés olvasattal, jegyzetekkel és értelmezéssel. A közlés vonatkozásában a betűhű átírat a Régi Magyar Kódexek sorozatához alapjaiban alkalmazkodó átírási szabályzat szerint készült – a betűhű közlés igényességét megkövetelő lábjegyzetekkel –, követve a kódex hasábos felépítését. Az olvasat a betűhű átírat sorszámozásával megegyezően teszi könnyebbé a sorok követhetőségét, a sorok számaikat kerek zárójelben és álló betűkkel iktatva az olvasatba. A szöveg elrendezése, tördelése itt lineáris, a sorvégi elválasztások a mai helyesírási szabályokat követik. A magyarázatot kívánó szavak értelmezése a szövegben kapott helyet szögletes zárójelben. Az olvasatot kurzív betűkkel adom, de az olvasatba ékelődő, a betűhű közlésben is létező latin betűk az eredeti helyesírással, az esetleges rövidítések feloldása nélkül, álló betűs szedéssel különülnek el.

Problémaként merült fel az olvasati variációk jelölése. A dilemma megoldásaként a szövegben első helyen jelenik meg a valószínűbb ejtésmód, ettől ferde zárójellel elválasztva a kevésbé valószínű, de még reálisnak tekinthető. A lábjegyzetek számozását oldalanként szokták újraindítani a kiadásokban, azonban itt a Magyar Nyelv szerkesztési szabályainak eleget téve folytatólagos.

Munkaváltozatként készült egy olyan olvasat is, amely feltünteteti a dupla *e* betűvel jelölt zárt *ē*-ket is, de mivel a Karthauzi Névtelen ezen törekvése messze nem következetes (sőt a betűkettőzések területén igen nagy a rendszertelenség), ezúttal lemondtam a nyílt *e* – zárt *ē* oppozíció tükröztetéséről. Kivételt csak az olvasati variánsokban teszek. (A helyesírás-történeti tanulmányban röviden kitérek erre a problémára is.)

437b

Zent Anna Azzonn ak / Innepeeról .

Wr istenben zerelmes atyamffya . Akar
wan zoln . dychóseeges zent Anna azz
onnak meltosagarol : hamarab el fog
játkozwnk honnem vala myt monda
5 nwnk Annak okaert sýkseegesek vagy
wnk zent malazthnaal kyl . mert Ez
zent Azzon ees erdemle newezetóth

- wr istennek malazttjáról : mýkeppen
magýarazýa zent Ieronimus doctor . .
- 10 Anna az az . isteny malazthnak aýandeka
awagý malaztos Adomaný : mert mýnd
foganattýatwl foghwa : ew annýanak
meheben . valaztatus es zenthseeges
es malazttal tellýes vala : kýról wgý
- 15 mond . azon zent Ieronimus . O zerelmes
atýamffýäý . kýról mastan akarwnk zola
ný . Nagý felsseeges dolog . nagý dragala
tus dolog . es mýndden dýcheerettre melto
dolog . Mert ez az nemes ýozagus ffa . ký-
- 20 ról az agachka le metteteek : es ennen iste
ný hatalmaval meg výrwla . Ez az
zenth feld . ký zeep ýerýedózew . bokroth
meg maradaskeppen
- Ez az kýes menyörzaag : kýból nap kelettre
25 az rýkrazo² eedes tenghóry Cýllag ffil tama
da . Ez az zaporóyto magtalansaag³ . ký
az zent angýaloktwt meg latogattateek .
Ez az . ký aldot⁴ . mýndden azzonýallatok
nak kózotte . Es bodog anýa . mýndden an
- 30 ýaknak tarssassagok kózót : kýból wrnak
zent temploma . zent leeleknek valaztot ede
nýe . Istennek <valaztot> byzon zýleýe . ez vý
lagra zarmazeek : O azert byzonýawal mo
ndhattýok ew rola . az zent ýgheeketh
- 35 Ecc . xxvj . kýt meg ýrt bólch kenywee
nek hwzon hatod rezeeben . . malazthnak
felette valo kettózót malazt . zenthseegh
ben eelő azzonýallat : Wr Cristus Iesus
nak zent malazttýanak seghedelmeewel
- 40 három reend belý tanwsagwnk leezen
Ez maý zent ýnnepnek zentsseeges volta
rol mý . lelký tanwsagwnk mellee
Elssew . Dýchóseeges zent Anna azzonnak
malaztos voltarol . Masod týztóletes volrol⁵
- 45 harmad . ew eredendo voltarol .
Mondaam hogý . bezedewnknnek elssew

² A szó értelme 'szikrázó', itt tehát nyilvánvaló tollhiba történt.

³ Az első *a* valószínűleg *e*-ből javított betű.

⁴ Az *a* javított betű.

⁵ A *rol* szóvég valószínűleg utólagos betoldás eredménye, a kolumnán kinyúlik. A betoldás közben kimaradtak a *tá* szótag betűi.

Szent Anna asszonnak innepéről

Úristenben szerelmes atyámfiai! Akarván szólni dicsőséges Szent Anna asszonnak méltóságáról, hamarabb elfogyatkoznunk [’elfogyatkoznánk’], honnem valamit monda(5)nunk [’mondanánk’]. Annakokáért szikéségesek vagyunk szent malasztnál kil [’malaszt nélkül’], mert ez szent asszon es érdemle nevezetöt Úristennek malasztjáról. Miképpen magyarázza Szent Jeronimus doktor. (10) Anna, azaz isteni malasztnak ajándéka, avagy malasztos adomány, mert mind foganattyátúl fogva ő annyának méhében választatus és szentséges és malaszttal tellyes vala. Kiről úgy(15)mond azon Szent Jeronimus: Ó, szerelmes atyámfiai! Kiről mastan akarunk szólni, nagy felséges dolog, nagy drágalátus dolog és minden dicséretre méltó dolog, mert ez az nemes jószágus fa, ki(20)ről az ágacska lemetteték, és ennen isteni hatalmával megvirula. Ez az szent feld, ki szép gerjedözö bokrot megmaradasképpen⁶ [...] Ez az kies mennyország, kiből napkeletre (25) az szikrázó édes tengöri csillag feltáma, ez az szaporojtó magtalanság, ki az szent angyaloktúl meglátogatatték. Ez az, ki áldott minden asszonyállatoknak közötté, és bódog anya minden any(30)áknak társaságok között, kiből úrnak szent temploma, Szentléleknek választott edénye, Istennek <választott> bizon szileje ez világra származék. Ó, azért bizonyával mondhattok öröla az szent ígéket. (35) Ecc. xxvi. Kit megírt bölcs kenyvének huszonhatod részében. Malasztnak felette való kettözött malaszt, szentségben élő asszonyállat, Úr Kristus Jézusnak szent malasztjának segedelmével (40) három rendbeli tanúságunk leszen/lészen ez mai szent innepnek szentséges voltáról mi lelki tanúságunk mellé. Első: dicsőséges Szent Anna asszonnak malasztos voltáról. Másod: tisztöletes vol(tá)ról. (45) Harmad: ő eredendő voltáról. Mondám, hogy beszédönknek első

438a

Reze leezen Malasztossagrol : ky mellet
kerdees tamad . my oka hogy wr isten yeles
keppen valaztaa zent Ioachymok⁷ es zent
Anna azzonth . kyk termeezet zerent hydegok
5 valanak zaporodasra⁸ . . Es nem eegyebeket
Reea felelnek doctorok három okokbol . Ele
zer . Az zyz marianak nagy meltosagaert
Masodzor Ioachymnak⁹ es annak zenth
seeges voltokert harmadzor : mynmen
10 lelký tanwsagwnknak haznalattyaerth
Mondaam elezer az zyz marianak melto
sagaert : ky ywendöre isteny malazthnak
annyanak hywattathneek : yllýk vala ho

⁶ Csonka sornak tünik, a mondat is befejezetlen.

⁷ Az y megkezdett m-ből javított betű. A szövégi k tollhiba t helyett.

⁸ Az első a fölötti „mellékjel” feltehetően szándéktalan.

⁹ Az o javított betű, esetleg a-ból.

- gÿ malaztos zÿle<tÿl>nek meheeben fog
 15 antathneek : kÿnek mÿndden bÿntÿl
 meg kel vala tartathnÿ . secundum illud . omne
 simile . simile aplaudit . mert ha bÿnesek
 voltanak azzonÿwnknak¹⁰ zÿleÿ : bÿnnel
 kÿl az magzat ees nem lehetôt vona
 20 ps/o/ xvij Cum sancto sanctus eris . glosa uel
 secundum thopicam . Ex sancto sanctum fit / Azeert zent
 Ieronimus doctornak mondasa zerent . Az
 Istenÿ malaztnak aÿandekabol . tÿzta ma
 lazt zarmazÿk : az az Cristusnak zÿleÿe
 25 Masodzor zent Ioachÿm es Anna azzo
 nnak zentseeges voltokeert / mert ha ezÿ
 nkbe veezÿek . mÿt gondolhatwnk naÿ
 ob meltosagot es tÿztesse eget wr istentÿl
 adathnÿ¹¹ : mÿnt hogÿ isten zÿlew magzat
 30 nak . attÿa es annÿa leennÿ : es istennek
 ewssÿ ÿkÿ neweztethnÿ : Wgÿ mond rola
 Nagÿ zent Albert pÿspek : Mÿg vala
 kÿ kôzelben vagÿon az meg zentôlew
 nagÿ istenhez akar mennÿen akar fel
 35 den . Annewal¹² nagÿob zent : reezelte
 teeskeppen . De felden . Senkÿ kôzelben
 nem leelettetÿk . mÿnt Az ew eedes
 zÿleÿe . es zÿleÿeenek zÿleÿ / azerth .
 Harmadzor . mÿnnÿen haznalatwnk
 40 eert . Mert ha meg akarÿok ÿsmernÿ
 honnan tamad bÿnes¹³ embernek Id
 wessege : Wgÿ mond magÿarazo ÿras
 super ij . Cor vltimo . hogÿ chak wr isten
 nek malazttÿa teezÿ . embert gonoztwl
 45 meg zabadoÿthwan . Es kÿnel kÿl emb
 er . semÿ ÿot nem tehet . sem gondolh
 at sem akarhat . sem zerethet¹⁴ ./ Azert
 hol keressek es hol talallÿok megh .
 yme hol vannak . az istenÿ malazthnak
 50 valaztot edenÿ es fundamentomÿ . ott ke
 resee es meg leelÿ : onnan el ne meennÿen

¹⁰ A második z javított.

¹¹ Az ÿ javított betű.

¹² Az e a-ből, az a e-ből javítva.

¹³ A b e-ből javított betű, az n fölött betűkezdemény.

¹⁴ A z s-ből javított betű.

része leszen/lészen malasztosságról, ki mellett kérdés támad, mi oka, hogy Úristen jelesképpen választá Szent Joachimot és Szent Anna asszont, kik természet szerént/szerént hidegök (5) valának szaporodásra. És nem egyebeket reá felelnek doktorok három okokból. Elészer: az Szíz Máriának nagy méltóságáért. Másodsor: Joachimnak és Annának szentséges voltokért. Harmadsor: minnen (10) lelki tanúságunknak használattyáért. Mondám, elészer az Szíz Máriának méltóságáért, ki jevendőre isteni malasztnak annyának hivattatnék. Illik vala, hogy malasztos szilé<túl>nek méhében fog(15)antatnék, kinek minden bintűl meg kell vala tartatni. Secundum illud omne simile simile aplaudit. Mert ha bínesek voltak asszonyunknak szilei, bínnél kíl ['bűn nélkül'] az magzat es nem lehetött vóna (20) ps/o/xvij Cum sancto sanctus eris glosa uel secundum thopicam. Ex sancto sanctum fit. Azért Szent Jeronimus doktornak mondása szerént/szerént az isteni malasztnak ajándékából tiszta malaszt származik, azaz Kristusnak szileje. (25) Másodsor: Szent Joachim és Anna asszonnak szentséges voltokért, mert ha eszünkbe veszjek ['vesszük'], mit gondolhatunk nagyobb méltóságot és tisztességet Úristentűl adatni, mint hogy Istenszilő magzat(30)nak atya és anyja lenni és Istennek őssi/őssi, iki ['ősének, ükének'] nevezeteni. Úgy mond róla Nagy Szent Albert pispok: míg valaki közelben vagy az megszentőlő nagy Istenhez, akár mennyen, akár fel(35)den, annyéval/annéval nagyobb szent részletetéképpen, de felden senki közelben ['közelebb(en)'] nem lelettetik, mint az ő édes szileje és szilejének szilei. Azért harmadsor: minnyen használatunk(40)ért, mert ha meg akarjok ismerni, honnan támad bínese embernek idvessége. Úgy mond magyarázó írás super ij. Cor vltimo, hogy csak Úristennek malasztya teszi embert gonosztűl (45) megszabadojtván, és kinél kíl ['ki nélkül'] ember semmi jót nem tehet, sem gondolhat, sem akarhat, sem szerethet. Azért hol keressek ['keressük'] és hol talállyok meg, íme hol vannak az isteni malasztnak (50) választott edényi és fundamentomi, ott keresé és megleli, onnan el ne mennyen,

438b

Ha erukke el nem akar<.>¹⁵ vezny O azerth
 zereimes atyamffya . en tanchom zere
 nt azt mondom hogy ha ky bizonyos
 akar ydwessegeerol lenny kywalt kepp
 5 en zollalya . Cristus Iesusnak zereimes
 zyleyt : mert lehetetlen hogy ewket wr
 isten meg ne halgassa ew kenyerkesekben
 Megh ygyeertem vala hogy masod ta
 nwsagwnk leezen . ez may zent ynnep
 10 nek meltossaga mellee . zent Anna azz
 onnak tyztoteles voltarol . . az az my-
 nemew tyztossegekkel magaztalaa ffelel
 wr isten az ew eedes tetayaat . eegyeb
 zentokkozot kykbol¹⁶ meg ysmer<.>ttetyk az

¹⁵ A törölt betű z-nek indulhatott.

¹⁶ A második k betűbe fekete tintával idegen kéz b betűt írt – javítási szándékkal.

- 15 ew nagy týztòletes meltosaga .
 Doctoroknak mondasok zerent týzen keth
 okokat talalwnk rola . . Elssew . Istený
 valaztaas : ha kòzònseeggel . az zentekròl
 zent paal azt merý mondaný : meeg
- 20 kezdehnek elette valaztot . hogý zentòk
 leenneenk es zeplòtelenek ew zenth
 zýneenek elette : Mýneewel ýnkab
 hýhettýek zent tetaýaat valaztothnak
 lenný nem hogý chak zentsseeges len
- 25 ne . De hogý Isten zýleýeenek zenth
 annýa lenne . Annak felette hogý
 magzatýbol ollýan nagy zent es m
 eltosagos tamadnanak . kýt senkýròl
 nem olwassok kezdettwl foghwa .
- 30 Masod . Istený zerelmetesseeg : ebbòl ees
 meg býzonwltatýk zenthseegesnek
 lenný . mert ha kezdettewl foghwa
 nem zerette vona . eellýen tyztòsseegre
 ffele nem magzattata vona . Okossag
- 35 ees azt aggya hogý az gonoz nemze
 tòt . sem zeretý . sem nem koronazýa
 Harmad . meltosagos týztòlet . . az az hoý
 ewtet wr isten kywalt keeppen valo
 týztòlettel ffele magzattata . okaat vehe
- 40 ttýek . mert wgý mond pogan bòlch
 iijj ethicorum . Az týztòsseeg ýozagos mý
 welkòdehnek eerdeme : meneewel az-
 eert ember . nagyob lamborsagus an-
 neewal ýnkaab týztòletes : De zent
- 45 Anna azzon mýnd kýsdedsegeetwl
 foghwa istenfelew . es zent eeletw
 volt . Annak okaert ees meltobnak
 ýsmertetyk Azzonýwnk zýz marian
 ak wtanna . mýndden azzonýalla
- 50 toknak felette . kýben be tellyesòytee
 Cristus az zent parancholatot . týztòll'ed
 atýadat anýadat . exodi xx :

ha erekké el nem akar veszni. Ó, azért szerelmes atyámfiai! Én tanácsom szerént/szerént azt mondom, hogy ha ki bizonyos akar idvességéről lenni, kiváltképp(5)en szolgállya Kristus Jézusnak szerelmes szileit, mert lehetetlen, hogy őket Úristen meg ne hallgassa ő kenyergésekben. Megigyértem/megigértem vala, hogy másod tanúságunk leszen/lészen ez mai szent innep(10)nek méltósága mellé Szent Anna asszonnak tisztòletes voltáról,

azaz minemő tisztösségökkel magasztalá fel Úristen az ő édes tetáját [ˈnagymamájátˈ] egyéb/egyeb szentök között, kikből megismertetik az (15) ő nagy tisztöletes méltósága. Doktoroknak mondások szerént/szerént tizenkét okokat találunk róla. Első: isteni választás, ha közönséggel az szentekről Szent Pál azt meri mondani. Még (20) kezdetnek elétté választott, hogy szentök lennénk és szeplőtelenek ő szent színének elétté, minyével/minével inkább hihettyek [ˈhihetjükˈ] szent tetáját [ˈnagymamájátˈ] választottnak lenni, nemhogy csak szentséges len(25)ne, de hogy Isten szilejének szent anyja lenne, annak felette, hogy magzatiból olyan nagy, szent és méltóságos támadnának, kit senkiről nem olvassok kezdetűl fogva. (30) Másod: isteni szerelmetesség. Ebből es megbizonultatik szentségesnek lenni, mert ha kezdetűl fogva nem szerette vóna, ellyen tisztösségre fel nem magasztatta vóna. Okosság (35) es azt aggya, hogy az gonosz nemzetöt sem szereti, sem nem koronázja. Harmad: méltóságos tisztölet, azaz, hogy ötet Úristen kiváltképpen való tisztölettel felmagasztatta. Okát vehe(40)ttyek [ˈvehetjükˈ], mert úgy mond pogán bölcs iiij Ethicorum. Az tisztösség jószágos művelködötnek érdeme, mennyével/mennével azért ember nagyobb jámborságus, annyéval/annéval inkább tisztöletes. De Szent (45) Anna asszon mind kisdedségétűl fogva istenfélő és szent életű volt. Annak okáért es méltóbbnak ismertetik asszonyunk Szíz Máriának utánna, minden asszonyálla(50)toknak felette, kiben betelleyesöjté Kristus az szent parancsolatot: Tisztöllyed atyádat, anyádat. Exodi xx.

(Folytatjuk.)

LUDÁNYI BRIGITTA
ELTE Eötvös Loránd Tudományegyetem